2019 m. rugsėjo 19 d., ketvirtadienis

P9_TA(2019)0017

Padėtis Turkijoje, visų pirma išrinktų merų atleidimas

2019 m. rugsėjo 19 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Turkijoje nuo pareigų nušalinus išrinktus merus (2019/2821(RSP))

(2021/C 171/02)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Turkijos, ypač į 2016 m. lapkričio 24 d. rezoliuciją dėl ES ir Turkijos santykių ([1]), 2016 m. spalio 27 d. rezoliuciją dėl žurnalistų padėties Turkijoje ([2]), 2018 m. vasario 8 d. rezoliuciją dėl žmogaus teisių padėties Turkijoje ([3]) ir į 2019 m. kovo 13 d. rezoliuciją dėl 2018 m. Komisijos ataskaitos dėl Turkijos ([4]),

— atsižvelgdamas į 2019 m. gegužės 29 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES plėtros politikos (COM(2019)0260) ir į Komisijos tarnybų darbinį dokumentą, pridėtą prie 2019 m. ataskaitos dėl Turkijos (SWD(2019)0220),

— atsižvelgdamas į 2018 m. birželio 18 d. Tarybos išvadas ir ankstesnes atitinkamas Tarybos ir Europos Vadovų Tarybos išvadas,

— atsižvelgdamas į Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso įvykdytos rinkimų stebėjimo misijos preliminarias išvadas,

— atsižvelgdamas į Venecijos komisijos rekomendacijas ir į Turkijos įsipareigojimą laikytis Europos vietos savivaldos chartijos,

— atsižvelgdamas į 2019 m. sausio 24 d. Europos Tarybos parlamentinės asamblėjos (PACE) rezoliuciją Nr. 2260 pavadinimu „Blogėjanti opozicijos politikų padėtis Turkijoje: ką galima padaryti, kad būtų apsaugotos jų pagrindinės teisės Europos Tarybos valstybėje narėje?“,

— atsižvelgdamas į 2019 m. rugpjūčio 19 d. Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT) atstovo spaudai pareiškimą dėl išrinktų merų veiklos sustabdymo ir šimtų žmonių sulaikymo pietryčių Turkijoje,

— atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių teismo sprendimą byloje Selahattin Demirtaş prieš Turkiją,

— atsižvelgdamas į Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliuciją 2156 (2017) dėl demokratinių institucijų veikimo Turkijoje,

— atsižvelgdamas į tai, kad ES pagrindą sudarančios vertybės grindžiamos teisine valstybe ir žmogaus teisių paisymu, o šios vertybės taip pat taikomos visoms ES šalims kandidatėms,

— atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių konvenciją (EŽTK) ir Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą (TPPTP), kurių šalis yra Turkija,

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 144 straipsnio 5 dalį ir 132 straipsnio 4 dalį,

---

([1]) OL C 224, 2018 6 27, p. 93.
([2]) OL C 215, 2018 6 19, p. 199.
([3]) OL C 463, 2018 12 21, p. 56.
([4]) Priimti tekstai, P8_TA(2019)0200.

A. kadangi Turkija yra svarbi ES partnerė ir tikimasi, kad, kaip šalis kandidatė, ji laikysis aukščiausių demokratijos standartų, įskaitant žmogaus teisių, teisinės valstybės principo, patikimų rinkimų, pagrindinių laisvių ir visuotinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą užtikrinimą;

B. kadangi remiantis Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso rinkimų stebėjimo delegacijos preliminariomis išvadomis 2019 m. kovo 31 d. surengti Turkijos vietos rinkimai „vyko tvarkingai“; kadangi vietos rinkimuose buvo užfiksuotas įspūdingas rinkėjų aktyvumas; kadangi stebėtojai kritikavo rinkimus dėl pernelyg didelio šališkumo žiniasklaidoje, kuri buvo palanki valdančiajai partijai „Žmonių aljansas“;

C. kadangi 2019 m. kovo 31 d. vietos valdžios rinkimuose Diyarbakyro meras Adnan Selçuk Mızraklı gavo 63 proc. balsų daugumą, Mardino meras Ahmet Türkdauguma – 56 proc. balsų daugumą, o Vano meras Bedia Özgökçe – 54 proc. balsų daugumą, t. y. visi trys merai gavo aiškų visuotinį mandatą vykdyti funkcijas, susijusias su jų mero pareigomis;

D. kadangi visi trys merai gavo Turkijos Respublikos Aukščiausiosios rinkimų tarybos (YSK) pritarimą kandidatuoti rinkimuose;

E. kadangi demokratiškai išrinkti Dijarbakyro, Vano ir Mardino merai pietryčių Turkijoje buvo pakeisti vyriausybės paskirtais provincijų valdytojais (patikėtiniais) remiantis tuo, kad šiuo metu prieš juos pradėtas baudžiamosios veikos tyrimas dėl tariamų sąsajų su terorizmu;

F. kadangi didelį susirūpinimą kelia Adnan Selçuk Mızraklı, Ahmet Türk ir Bedia Özgökçe Ertan pakeitimas valstybės gubernatoriais, nes tai kelia abejonių pagarba demokratiniams 2019 m. kovo 31 d. rinkimų rezultatams; kadangi dėl panašaus pobūdžio nepagrįstų kaltinimų 2019 m. rugpjūčio 18 d. buvo sulaikyti dar 418 civilių, daugiausia savivaldybės tarybos nariai ir darbuotojai iš 29 skirtingų Turkijos provincijų;

G. kadangi 2016 m. rugsėjo mėn. Turkijos įstatymas dėl savivaldybių buvo pakeistas remiantis nepaprastąja padėtimi, siekiant palengvinti merų, kaltinamų ryšiais su terorizmu, administracinį pašalinimą ir jų pakeitimą provincijos gubernatoriais; kadangi Venecijos komisija paragino Turkijos valdžios institucijas panaikinti 2016 m. rugsėjo 1 d. įstatymo galią turinčiame dekrete Nr. 674 išdėstytas nuostatas, kurios nėra konkrečiai privalomos dėl nepaprastosios padėties, visų pirma nuostatas dėl taisyklių, pagal kurias laisvos mero, mero pavaduotojo ir savivaldybės tarybos nario pareigos gali būti užimtos juos paskiriant;

H. kadangi 2019 m. balandžio 9 d. Vyriausioji rinkimų taryba paskelbė, jog dar keturi išrinkti merai ir Turkijos pietryčiuose esančių savivaldybių tarybų nariai negali eiti šių pareigų, nors taryba patvirtino jų kandidatūras prieš 2019 m. kovo 31 d. rinkimus teigdama, kad šie kandidatai anksčiau buvo valstybės tarnautojai ir buvo atleisti iš darbo pagal Vyriausybės dekretą; kadangi priėmusi šį sprendimą Vyriausioji rinkimų taryba pavedė eiti šias pareigas Teisingumo ir vystymosi partijos (AKP) kandidatams; kadangi susidorojimas su Turkijos politine opozicija vyksta mažėjant erdvei demokratinėms nuomonėms ir Turkijos valdžios institucijoms nuolat taikant priemones, kuriomis siekiama nutildyti priešingą nuomonę reiškiančius asmenis, pavyzdžiui, žurnalistus, žmogaus teisių gynėjus, akademikus, teisėjus ir teisininkus;

I. kadangi daug priimtų priemonių yra neproporcingos, pažeidžia Turkijos vidaus teisės aktus ir jos kaip Europos Tarybos narės įsipareigojimus, taip pat prieštarauja TPPTP; kadangi po perversmo pritaikius griežtas priemones buvo sulaikyta daugiau kaip 150 000 žmonių, 78 000 asmenų areštuota pritaikius kaltinimus terorizmu ir daugiau kaip 50 000 žmonių vis dar yra kalėjime, daugeliu atveju neturint įtikinamų įrodymų; kadangi 2018 m. gruodžio mėn. bendras kalinamų asmenų, kuriems nėra pareikštas kaltinimas arba kurie laukia bylos nagrinėjimo, skaičius kalėjime siekė maždaug 57 000; kadangi daugiau kaip 20 proc. kalinamų asmenų yra pareikšti kaltinimai terorizmu, įskaitant žurnalistus, politinius aktyvistus, teisininkus ir žmogaus teisių gynėjus, – tai kelia vis didėjantį susirūpinimą dėl teismų nepriklausomumo;

2019 m. rugsėjo 19 d., ketvirtadienis

J. kadangi Vyriausiosios rinkimų tarybos sprendimai surengti naujus metropolinių rajonų merų rinkimus Stambule ir keliose Turkijos pietryčių savivaldybėse pavesti eiti merų pareigas antrą vietą užėmusiems kandidatams kelia didžiulį susirūpinimą, ypač atsižvelgiant į rinkimų proceso teisėtumą ir vientisumą ir į institucijos nepriklausomumą nuo politinio kišimosi;

K. kadangi Turkijos vidaus reikalų ministras 2019 m. rugsėjo 3 d. paskelbė, kad rengiamasi pašalinti daugiau išrinktų pareigūnų ir visų pirma pakeisti Stambulo merą Ekremą Imamoğlu;

L. kadangi 2019 m. rugsėjo 6 d. Respublikonų liaudies partijos (CHP) provincijos pirmininkas Canan Kaftancıoğlu nuteistas devynerius metus ir aštuonis mėnesius kalėti pateikus jam kaltinimus dėl prezidento įžeidimo, valstybės pareigūnų įžeidimų, valstybės pažeminimo, nesantaikos ir neapykantos kurstymo, taip pat naudojimosi socialinės žiniasklaidos kanalais 2012–2017 m. teroristinės organizacijos propagandos tikslais;

M. kadangi daug viešų demonstracijų, surengtų protestuojant prieš merų nušalinimą, buvo uždraustos saugumo sumetimais, o tos, kurios buvo surengtos, buvo policijos išvaikytos, dažnai vykdant masinius sulaikymus ir traukiant dalyvius baudžiamojon atsakomybėn; kadangi tai yra įstatymų, priimtų iškart panaikinus nepaprastąją padėtį, rezultatas;

N. kadangi Turkijoje įvykdyta daug išpuolių, o 2016 m. bandyta įvykdyti perversmą, per kurį žuvo 248 žmonės;

1. smerkia Turkijos valdžios institucijų priimtą sprendimą atleisti iš pareigų demokratiškai išrinktus merus remiantis abejotinais įrodymais; pabrėžia, kad šiais veiksmais toliau kenkiama politinės opozicijos galimybėms naudotis savo teisėmis ir vykdyti demokratines funkcijas; ragina Turkijos valdžios institucijas nedelsiant ir besąlygiškai paleisti opozicijos narius, suimtus vykdant susidorojimą su kitokią nuomonę reiškiančiais asmenimis šalyje, ir panaikinti visus jiems pateiktus kaltinimus;

2. griežtai kritikuoja savavališką išrinktų vietos atstovų pakeitimą vietos nerinktais tarybos nariais, kas dar labiau kenkia Turkijos demokratinei struktūrai; ragina Turkijos valdžios institucijas grąžinti visus merus ir kitus išrinktus pareigūnus, kurie 2019 m. kovo 31 d. laimėjo vietos rinkimus ir negalėjo pradėti eiti pareigų arba buvo atleisti ar pakeisti neišrinktais nariais, remiantis nepagrįstais kaltinimais;

3. griežtai smerkia politiškai motyvuotą Canano Kaftancıoğlu bausmę: jis aiškiai baudžiamas už tai, kad atliko svarbų vaidmenį vykdant Stambulo mero sėkmingą rinkimų kampaniją; reikalauja nedelsiant panaikinti šią bausmę;

4. smerkia Turkijos valdžios institucijų grasinimus atleisti kitus išrinktus pareigūnus ir ragina Turkiją susilaikyti nuo tolesnių bauginimo priemonių;

5. pakartoja, kad svarbu su Turkija palaikyti gerus santykius, kurie būtų grindžiami bendromis vertybėmis, pagarba žmogaus teisėms, teisinės valstybės principais, laisvais ir demokratiniais rinkimais, įskaitant rinkimų rezultatų pripažinimą, pagrindines laisves ir visuotinę teisę į teisingą bylos nagrinėjimą; ragina Turkijos vyriausybę užtikrinti visų Turkijoje gyvenančių ir dirbančių žmonių, įskaitant asmenis, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, žmogaus teises;

6. pakartoja, kad yra labai susirūpinęs dėl vis blogėjančios padėties pagrindinių laisvių ir teisinės valstybės srityje, ir smerkia tai, kad Turkija taiko savavališko sulaikymo, teisminio ir administracinio priekabiavimo praktiką, draudimą keliauti ir kitas priemones, kuriomis siekiama persekioti tūkstančius Turkijos piliečių, įskaitant politikus ir išrinktus pareigūnus, žmogaus teisių gynėjus, valstybės tarnautojus, pilietinės visuomenės organizacijų narius, mokslininkus ir daugybę paprastų piliečių; tebėra susirūpinęs dėl pranešimų apie toliau vykdomą baudžiamąjį persekiojimą ir tyrimus dėl ypač plataus masto labai neaiškių kaltinimų teroristiniais nusikaltimais;

7. primygtinai ragina Turkiją suderinti savo kovos su terorizmu teisės aktus su tarptautiniais žmogaus teisių standartais; pakartoja, kad plačios apimties Turkijos kovos su terorizmu teisės aktais neturėtų būti naudojamasi siekiant nubausti piliečius ir žiniasklaidą už tai, kad jie naudojasi savo teise į saviraiškos laisvę, arba savavališkai pašalinti išrinktus atstovus ir juos pakeisti vyriausybės patikėtiniais;

8. ragina Turkijos valdžios institucijas laikytis tarptautinių principų, užtikrinti pliuralizmo ir asociacijų bei žodžio laisvę, vadovautis geriausia patirtimi ir užtikrinti, kad asmenys, išrinkti Turkijos žmonėms laisvai ir sąžiningai išreiškus savo valią, galėtų tinkamai vykdyti savo pareigas; pabrėžia, kad priimtais sprendimais pažeidžiama Europos žmogaus teisių konvencijoje įtvirtinta teisė į laisvus rinkimus, teisė į politinį dalyvavimą ir teisė į saviraiškos laisvę;

9. tebėra susirūpinęs dėl to, kad Turkijoje pernelyg dažnai vyksta teismo procesai prieš išrinktus vietos lygmens atstovus ir kad jie buvo pakeisti paskirtaisiais pareigūnais – tokia praktika labai apsunkina tinkamą vietos demokratijos veikimą;

10. ragina Turkijos vyriausybę užtikrinti, kad visi asmenys turėtų teisę į tinkamą teisinį procesą ir kad jų bylas pagal tarptautinius standartus galėtų peržiūrėti nepriklausomas teismas: tai užtikrintų teisių gynimą, įskaitant kompensaciją už padarytą materialinę ir moralinę žalą; ragina Turkiją užtikrinti Turkijos žmogaus teisių ir lygybės institucijos ir Turkijos ombudsmeno institucijos veiklos struktūrinį ir finansinį nepriklausomumą, kad būtų galima užtikrinti jų gebėjimą sudaryti realias peržiūros ir teisių gynimo galimybes ir vykdyti Europos žmogaus teisių teismo sprendimus;

11. smerkia tai, kad Selahattin Demirtaş, opozicijos lyderis ir kandidatas į prezidentus, tebėra suimtas, ir ragina jį nedelsiant ir besąlygiškai paleisti; atkreipia dėmesį į Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą jo byloje; šiuo sprendimu Turkijos valdžios institucijos raginamos jį nedelsiant paleisti;

12. išreiškia didelį susirūpinimą dėl Turkijos valdžios institucijų vykdomos socialinių tinklų platformų stebėsenos ir socialinių tinklų paskyrų išjungimo;

13. ragina Europos išorės veiksmų tarnybą ir Komisiją pateikti Parlamentui išsamią informaciją apie 2019 m. rugsėjo 13 d. ES ir Turkijos politinio dialogo susitikime aptartas temas;

14. primygtinai ragina Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę užsienio reikalams ir saugumo politikai, Komisiją ir valstybes nares toliau kelti klausimą Turkijos partneriams dėl suimtų opozicijos narių, žmogaus teisių gynėjų, politinių aktyvistų, teisininkų, žurnalistų ir akademinės bendruomenės atstovų, kurie yra sulaikyti, padėties, ir teikti jiems diplomatinę ir politinę paramą, įskaitant teismo stebėseną ir bylų stebėseną; ragina Komisiją ir valstybes nares didinti dotacijas ekstremaliosios padėties atveju žmogaus teisių gynėjams ir užtikrinti visapusišką ES žmogaus teisių gynėjų gairių įgyvendinimą;

15. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, Turkijos prezidentui, Turkijos vyriausybei bei Turkijos parlamentui, taip pat prašo šią rezoliuciją išversti į turkų kalbą.